

GORSKI KOTAR IN DOLINA KOLPE

Naša raziskovanja zanimivih koticov in krajev v obsegu okrog 100 km se nadaljuje. Tokrat (12.11.2024) smo se napotili, za večino, v manj znane kraje na meji med Slovenijo in Hrvaško. Potem, ko smo mimo Reke prečkali Grobniško polje, smo se pripeljali v Gorski kotar in dolino Kolpe (upravno Primorsko-goranska županija).

Spustili smo se v dolino Kolpe, v kraj Brod na Kupi (Kolpa), ki je prav na meji s Slovenijo (mejni prehod Petrina). Še preden je naselje nastalo, so knezi Frankopani določili prehod s Kranjske na Hrvaško za trgovce in druge popotnike. V 15. stol. je tu že stala lesena trdnjava. Kasneje so to ozemlje nasledili knezi Zrinski in zgradili mogočno trdnjavo (sredi 17. stol.), ki je imela hkrati stanovanjske prostore. Trdnjavo je obdajalo obzidje. Uredili so celo podzemne izhode za varen umik, v primeru, da napadalci osvojijo trdnjavo. Bil je to čas turških napadov. Danes v Dvorcu Zrinski, ki je prenovljen, domujeta muzej in interpretacijski center s stalno postavitvijo Divjina s pogledom na morje. To je bil naš cilj. Ob prihodu v dvorec nas je v lepi slovenščini pozdravila ga. Klara in nas presenetila še z novico, da nas bo po stalni postavitvi vodil naš someščan dr. Boštjan Surina, sicer tudi kustos muzeja in soavtor čudovite postavitve. Strokovno in hkrati poljudno je predstavljal center. Vključiti smo morali vsa čutila, da bi videli najmanjša živa bitja te pokrajine in največje prebivalce: medveda...(na kopnem, v vodi, v podzemlju). Hkrati so nas ves čas spremljali ptičji »nagovori«. Presenetila sta nas tudi hladni piš vetra in nato topli val. Mimohod ob slikah in rastlinskih listih, koreninah ... ter izbrani vodičevi razlagi, smo začutili objem mogočnih gozdov, ki od nekdaj nudijo zavetje pestremu rastlinskemu in živalskemu življu pa tudi sredstva za človekovo preživetje. Danes so to čudoviti kraji namenjeni za preživljanje prostega časa. Besede ne morejo nadomestiti vseh vtisov s tega obiska. Hvala Boštjanu Surini!!

Gremo naprej. Obiskali smo še Brod Moravice. To je kraj in najmanjša občina na Hrvaškem (okrog 600 prebivalcev), ki leži v severovzhodnem delu Primorsko-goranske županije, v zahodnem delu Gorskega kotarja, na nadmorski višini 560 m. Pripada ji 38 vasi. Tu nas je sprejel g. Dražen Brajdić, predsednik etno društva »Turanj«. Takoj smo začeli z ogledi. Najprej smo obiskali staro šolo. V njenih prostorih sta dve postavitvi : »Učionica Vilko Golubić » (učitelj, 40 let) in »Naša željeznica«. Šola je v kraju že od 1818. leta. Z obiskom učilnice smo se vrnil v čas začetkov svojega šolanja: oprema, črnilniki, pisala, zvezki, prvi atlas... Koliko zgodb in spominov! Skozi kraj je že 1873 stekla železnica proti Reki. Bili smo presenečeni, koliko predmetov, pomožnih vozil so krajanje uspeli zbrati. Presenečenj ni bilo ne konca ne kraja. Šli smo k cerkvi sv. Nikolaja, kjer je stal obrambni stolp »Turanj« s tremi etažami. Imel je line, skozi katere so opazovali in hkrati obveščali sosednje kraje o prihodu Turkov. Posebnost Gorskega kotarja, ki so jo kasneje prizidali cerkvi. V stolpu so v več etažah razstavili: upodobitev vojaka v tedanji uniformi, staro orožje in fotografije številnih cerkvic in kapel v občini. V vasi ni smela manjkati gostilna – Buffet »Plavi podrum«, kraj kjer so se ljudje zbirali, spili kozarček, prebrali časopis, poslušali radio, se poveselili ob zvokih harmonike. Pogosto so tja prihajale igralske družine. Zraven smo lahko videli tudi tamkajšnjo žganjekuho. Oglede smo zaključili s Kolarnico, prostorom, kjer so z orodjem in izdelki predstavljeni domači obrtniki: kolarji, mizarji, čevljarji, krojači in brivci. Ena zadnjih akcij je bila postavitve obeležja na nekdanjem židovskem pokopališču in plošče v

spomin na padle občane v prvi svetovni vojni. Etno udruga »Turanj«, društvo, je bilo ustanovljeno leta 2005, s ciljem obvarovanja kulturne dediščine, običajev, raziskovanje in negovanja celotne preteklosti.

V živo smo se prepričali, kaj lahko doseže majhna skupnost, ki se zaveda vrednot ohranjanja dediščine za poznejše rodove. To območje ima vse predpogoje, da postane etno središče, danes pa je vsekakor zelo zanimivo kot izletniška destinacija ali poučna ekskurzija.

Lahko so nam vzor!

Zabeležila, Marija Gaberšnik, mentorica SSD